

Η ελευθερία του προσώπου ως απάντηση στα βιοηθικά διλήμματα (Νίκη Νικολάου, Θεολόγος)

/ [Πεμπτούσια](#)

Η παρουσίαση των βιοηθικών θέσεων του καθ. Κ. Αγόρα στη μελέτη της θεολόγου Νίκης Νικολάου για τη σχέση της θεολογικής ανθρωπολογίας με τη Βιοηθική (προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/1OFghol>), συνεχίζεται με την αναφορά σε περισσότερο εξειδικευμένα θέματα Βιοηθικής.

Πηγή: [wikimedia commons](#)

Από όσα αναφέρθηκαν, παρατηρούμε ότι η Ορθοδοξία μπορεί να προσφέρει βοήθεια στον άνθρωπο όταν τον απασχολούν βιοηθικά διλήμματα και να έχει λόγο μαρτυρίας στη βιοηθική. Η ανθρωπολογία και η βιοηθική της ελληνοπατερικής Ορθοδοξίας, είναι χριστοκεντρική, δηλαδή προσωποκεντρική και ευχαριστιακή. Με αυτό τον χαρακτήρα, πρέπει να προωθεί κριτικά αυτή την ελευθερία μέσα από το ευχαριστιακό γεγονός της προσωπικής μεταμόρφωσης του ανθρώπου και του

κόσμου[526]. Έτσι, η Ορθοδοξία μπορεί και οφείλει να διαλεχθεί με τη σύγχρονη νεωτερικότητα σε θέματα βιοηθικής.

Όσον αφορά στο θέμα της ευθανασίας, ο Αγόρας τη διακρίνει σε συμπτωτική και μη συμπτωτική. Σύμφωνα με την πρώτη, ο ασθενής επιθυμεί την ευθανασία. Αυτό ισοδυναμεί με την αυτοκτονία, η οποία έχει ένα μηδενικό οντολογικό περιεχόμενο αφού συνεπάγεται με την επιστροφή στην ανυπαρξία. Ο επιθυμών και ο υφιστάμενος την ευθανασία ταυτίζονται. Σε αυτή την περίπτωση, οφείλουμε να σεβαστούμε την ελευθερία του ασθενή. Κατά την δεύτερη περίπτωση, ο επιθυμών και ο υφιστάμενος την ευθανασία δεν ταυτίζονται. Επομένως, οδηγούμαστε στην ανθρωποκτονία. Μερικοί την υποστηρίζουν για λόγους κοινωνικής αλληλεγγύης και για λόγους ανθρωπολογικούς. Η Ορθοδοξία δεν θα μπορούσε ποτέ να δεχθεί αυτού του είδους ευθανασία, διότι αντιστρέφει τη σχέση μεταξύ προσώπου και κοινωνίας και αντικειμενοποιεί την υπερβατικότητα-ελευθερία του προσώπου[527].

Αναφορικά με το θέμα της άμβλωσης, θα επανέλθουμε στις φυσιοκεντρικές θεωρήσεις του ανθρώπου που αναφέρθηκαν σε προηγούμενο κεφάλαιο. Τόσο το έμβρυο, όσο και η μητέρα θεωρούνται περισσότερο εξατομικευμένα και λιγότερο προσωπικά, με βάση μια νοητικά αφαιρετική αποσύνδεση του εμβρύου από τη μητέρα και αντίστροφα[528]. Η σχέση μητέρας και εμβρύου παύει να προβάλλεται ως αγαπητική και λειτουργεί σαν σύγκρουση ατομικών δικαιωμάτων. Για την Ορθοδοξία, το έμβρυο είναι χάριτι-εσχατολογικά προσωπική ταυτότητα και υπόσταση. Το έμβρυο είναι άνθρωπος, εξαιτίας της εμφύχωσής του και κάθε άμβλωση συνεπάγεται με ανθρωποκτονίας εκ προμελέτης ενός αθώου[529]. «*Το έμβρυο είναι άνθρωπος-πρόσωπο διότι ήδη είναι (φύσει) αυτό που θα γίνει (εξαιτίας της εντελέχειας της φύσης του) με την προϋπόθεση μιας απρόσκοπτης ανάπτυξής του*»[530]. Υπό αυτή την προοπτική, σε κάθε πράξη που οδηγεί στην άμβλωση, η Ορθοδοξία τηρεί αρνητική στάση. Η προστασία της ζωής και των δικαιωμάτων του εμβρύου είναι υπεράνω της προστασίας της ζωής και των δικαιωμάτων της φέρουσας μητέρας[531].

Το θέμα των ετεροπλαστικών μεταμοσχεύσεων, θεωρείται από την πλειοψηφία των μελετητών απαγορευμένο. Αναφορικά με τις ομοπλαστικές μεταμοσχεύσεις, ο Αγόρας λέει ότι τα σοβαρότερα ηθικά προβλήματα που τίθενται είναι τα κατωτέρω:

(α) το θεμιτό της δωρεάς ιστού αντικαταστάσιμου με την πάροδο του χρόνου.

(β) το θεμιτό της δωρεάς *inter vivos* ενός από τα διπλά αλλά μη αντικαταστάσιμα όργανα, η οποία επιτρέπει τη συνέχιση μιας βιολογικά μεν ομαλής ζωής, αλλά μειωμένης αποδοτικότητας.

(γ) τις *ex cadavera* μεταμοσχεύσεις σε συνδυασμό με το ζήτημα τις διάγνωσης του θανάτου[532].

Αναφορικά με το πρώτο θέμα, «*οι επιπτώσεις στον οργανισμό του δωρητή είναι πρόσκαιρες και εξισορροπούνται πλήρως από το όφελος στον οργανισμό του λήπτη*»[533] και επομένως δεν αποτελεί σοβαρό ηθικό πρόβλημα. Όσον αφορά στο δεύτερο ερώτημα, αφενός πρέπει να έχουμε υπ' όψη μας το σεβασμό της σωματικής ακεραιότητας του δωρητή με βάση την αρχή της ολότητας και αφετέρου την ανάγκη του λήπτη με βάση το καθήκον της αγάπης προς τους άλλους. Επιπρόσθετα, πρέπει να έχουμε υπ' όψη μας τη σωματική αλλοίωση του δωρητή και τις ευεργετικές επιπτώσεις της μεταμόσχευσης για τη ζωή του λήπτη. Απέναντι σε αυτό το θέμα, η πλειοψηφία των ερευνητών, θεωρεί το σώμα κτήμα ιδιοκτησίας τοποθετώντας το έτσι μεταξύ μιας απαγορευτικής απολυτοποίησης και μιας οντολογικής αποψίλωσής του[534]. Για τους Ορθόδοξους, το σώμα δεν αποτελεί κτήμα και έχει αναφορά στην ελευθερία της προσωπικής κλήσης του ανθρώπου. Το ζήτημα της μεταμόσχευσης *inter vivos*, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί εύκολα και για αυτό επιτρέπεται. Το τρίτο θέμα το οποίο σχετίζεται με τη διάγνωση του θανάτου, έχει άμεσες επιπτώσεις για τις μεταμοσχεύσεις στις οποίες επιβάλλεται η εν θερμώ λήψη του οργάνου και η όσο το δυνατό πιο σύντομη μεταμόσχευσή του. Με το κριτήριο του εγκεφαλικού θανάτου, η ηθική προβληματική αυτών των μεταμοσχεύσεων γίνεται πιο απλό και είναι θεμιτό εφόσον έχει διασφαλιστεί η απαραίτητη συναίνεση[535].

Συμπεραίνουμε ότι προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα βιοηθικά διλήμματα που μαστιγώνουν τον άνθρωπο, πρέπει να έχουμε ως γνώμονα τη θεμελιώδη θεώρηση του ανθρώπου ως προσώπου. Το πρόσωπο υπονοεί το ενυπόστατο της φύσης του και το ελεύθερο της ύπαρξής του[536]. Ο τρόπος άσκησης της ελευθερίας του προσώπου, έχει οντολογικές επιπτώσεις στη φύση του. Στη βιοηθική, έναντι ενός εξουσιαστικού καλού, οφείλουμε να αντιτάσσουμε την προτεραιότητα της ελευθερίας του προσώπου[537]. Με αυτόν τον τρόπο «*η φθαρτή ανθρώπινη φύση μας δεν θα στερηθεί τις προϋποθέσεις για να μπορεί να γίνει στον καθένα μας από κοινό κτήμα αναγκαιότητας ένα προσωπικό δώρο ελευθερίας, δηλαδή να προσωποποιηθεί εν Χριστώ στο Σώμα Του... εις ανάστασιν και αφθαρσίαν*»[538].

[Συνεχίζεται]

[526] Στο ίδιο, σ. 326

[527] Στο ίδιο, σ. 335

[528] Στο ίδιο, σ. 336

[529] Στο ίδιο, σ. 337

[530] Στο ίδιο, σ. 387-338

[531] Στο ίδιο, σ. 338

[532] Στο ίδιο, σ. 355

[533] Στο ίδιο, σ. 355

[534] Στο ίδιο, σ. 355

[535] Στο ίδιο, σ. 356

[536] Στο ίδιο, σ. 360

[537] Στο ίδιο, σ. 360

[538] Στο ίδιο, σ. 360